

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

O'RGANILAYOTGAN TIL TARIXI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lif sohasi: 230000 – Tillar
Mutaxassislik: 70230101 - Lingvistika (sharq tillari bo'yicha)

Toshkent – 2022

СЕВЕРНОЕ РЕГИОНАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ
ФЕДЕРАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ПО ТЕХНИЧЕСКОМУ РЕГУЛИРОВАНИЮ
И МЕТРОЛОГИИ

ОФИЦИАЛЬНЫЙ СЛУЖБЫ

СЕРТИФИКАЦИИ ДОКУМЕНТОВ

Свидетельство о соответствии техническим условиям
испытательной лаборатории № 00000000000000000000000000000000
(фамилия и инициалы руководителя) - И.И.Иванов

СЕВРУД - 10000000

(подпись)

И
Смирнов

Смирнов

Fan/modul kodi	O‘quvyili	Semestr		ECTS - Kreditlar			
OTT105	2022-2023	3		5			
Fan/modul turi	Ta’lim tili			Haftadagi dars soatlari			
Majburiy	O’zbek/rus			4			
1.	Fanning nomi	Ma’ruza (soat)	Amaliyot (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)		
	O’rganilayotgan til tarixi	24	24	72	120		
2.	I. Fanning mazmuni						
	Fanning asosiy maqsadi talabalarni Yaponianing Meidzi davriga qadar va undan keyingi davrlardagi til vaziyatining o‘ziga xos xususiyatlari, hozirgi davrda tilda yuz berayotgan jarayonlarni o‘rganish hamda tilning rivojlanishi va o‘zgarishiga ta’sir etadigan lingvistik va ekstralingvistik omillar haqida ma’lumot berishdir. Mazkur fanning vazifalaridan biri tashqi omillarning til holatiga ta’siri hamda tilning lug‘at tarkibidagi o‘zgarishlarda gayraygo (o‘zga tildan kirib kelgan so‘zlar) va xushmuomila uslubdagi leksikaning qo’llanilishining rolini o‘rganish hisoblanadi. Ushbu fan vazifalarida yapon tili lug‘at tarkibidagi o‘zlashgan so‘zlarni ishlatalish yo‘llarini ko‘rib chiqish, ijtimoiy-siyosiy kataklizmalar davridagi holatini o‘rganish ham ko‘zda tutilgan. Mazkur fanni o‘rganish magistrlik dissertatsiyalarini yozishda magistrlarga katta yordam beradi. Chunki tilda yuz berayotgan jarayonlarni tilning lug‘at tarkibiga ta’sirini bilish tilni yanada chuqr o‘rganishda yordam beradi.						
	II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari) IFan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:						
	1-mavzu: “Til tarixi” Til. Til va madaniyat. Tilning ijtimoiy hodisa sifatida xalq hayotida tutgan o‘rni. Yapon tili, uning tarixiy taraqqiyoti va jahondagi tillar silsilasidagi o‘rni. Yaponadabiy tili. So‘zlashuv tili, yozuv tili. Yapon tili lahjalari. Sheva. Lahja, sheva va dialekt orasidagi farqlar. Hozirgi sharq tillari, sheva materiallarini tarixiy-qiyosiy o‘rganish til Tarixini tadqiq etishning muhim yo‘llari dan biri ekanligi. Yapon Tilining imloqoidalari. Tinishbelgilari va ularning vazifalari. Bo‘g‘in. Bo‘g‘inlarning yuzaga kelishi va turlari. Urg‘u. Suz urg‘usi. Ohang urg‘usi. So‘z birikmasi va gap urg‘usi.						
	2-mavzu : “Grammatika haqida umumiyl tushuncha” Yapon tili tilshunosligida so‘zlarni turkumlarga ajratish meyorlari. Mustaqil va yordamchi so‘z turkumlari. Grammatik ma’no, grammatic shakl, grammatic kategoriya tushunchalari. So‘zlarni turkumlarga ajratish mezonlari. Yapon tilidagi so‘z turkumlari stilistikasi. Yordamchi so‘zlarning gapdagisi vazifasi. Yordamchi so‘zlarning ma’no jihatdan turlari.						

Yapon tilidagi maqollarning o‘ziga xos xususiyatlari. Ularning o‘zbek maqollari bilan o‘xshash va farqli tomonlari. Maqol, iboralar tarjimasidagi muhim omillar. Yapon tilida maqol va iboralar orasidagi farq. Yapon tilidagi viloyatlarga xos maqol va iboralar, ularning o‘ziga xosliklari.

3-mavzu: “Badiiy tarjimaning tarixi”

Tarjima tarixi. Stilistika xaqida ma’lumot. Asosiy chet tili uslublari. So‘zlashuv uslubi va badiiy uslub. Ilmiy uslub tili. Ommabop uslubga oid matnlar tili. Rasmiy uslubga taalluqli hujjatlar tili. Ish qog’ozlari ustida ishslash tarixi. Yaponiya nashrlardagi maqolalar va ilmiy maqolalar yozish va bunda e’tiborga olinadigan jihatlar.

4-mavzu: “Lug‘atshunoslik va atamashunoslik tarixi”

Yapon tilida atamashunoslikni vujudga kelishi. Atamalarning yasalish usullari. Tilshunoslikka oid tushuncha va atamalarini tegishli jihatlarda tasniflash. Tilshunoslik masalalari yoritilgan manbalar mundarijasi. Adabiyotlarni tegishli guruhlarga jamlash. Yapon tilida jumlalarning aktual bo‘linishi. Yapon tilida gap bo‘laklarini ajratib ko‘rsatishning sintaktik usullari.

5-mavzu: “Yapon tilining funksional stillari paydo bo‘lishi”

Badiiy stil. Nazm va nasr tili. Publisistik stil. Ommaviy axborot vostilari tili xususiyatlari. Rasmiy ish yuritish tili. Rasmiy ish qog’ozlari tili xususiyatlari. Og‘zaki-maishiy so‘zlashuv stili. Me’yordan chetga chiqish holatlari. Ilmiy adabiyotlar tili stili. Tilshunoslikkaoid ilmiy adabiyotlar tili xususiyatlari. Yapon tili va adabiyoti masalalari tadqiq etilgan ilmiy Adabiyotlar

III. Amaliy mashg‘ulotlari buyicha ro‘rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg‘ulot uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Til vaziyatining o‘zgarishiga ta’sir etuvchi omillar;
2. Yapon tilining yozuv sistemasining rivojlanish bosqichlari va uning natijalari;
3. Yapon tilini arabiylashtirish jarayoni va uning natijalari;
4. Ingliz, portugal, fransuz, xitoy so‘zlarining semantik evolyusiyasi;
5. Yapon tili leksikasining rivojlanishining ichki lingvistik usullari;
6. Yapon tili leksik fondining rivojlantirishning ekstralengvistik omillari;
7. Xurmat shakllarida ishtirok etadigan yapon tilida so‘z yasalishining asosiy usullari;
8. O‘zlashtirilgan so‘zlarni moslashtirish va tildagi yangi usullar.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Magistr mustaqil ishni tayyorlash jarayonida quyidagilardan foydalanishi tavsiya etiladi:

	- mazkur mavzu yuzasidan ma’ruzalar matni, o‘quv va uslubiy qo‘llanmalar, ilmiy maqolalarni o‘qishi lozim; - Yaponianing yangi tarixi bilan bog‘liq mavzularni qaytarishi lozim; - Yapon va G‘arbiy, Xitoy tillarining o‘zaro ta’sir bosqichlarini bilishlari lozim. Mustaqil topshiriqlarning mavzulari: 1. Yapon tili tarixi. 2. Yapon adabiyoti va yaponlarning madaniyati. 3. Tilning rivojlanishi va til tizimiga boshqa tillarning ta’siri masalasi. 4. Yapon tilida “gayraygo” o‘zlashtirilgan so‘zlarni moslashtirish muammolari. 5. Yapon tili leksikasini shakllantirishda sotsiolingvistik muammolar. 6. Yaponianing 80-90 yillar siyosatining lingvistik oqibatlari. 7. Yapon tiliga o‘zlashtirish jarayonida G‘arbiy Yevropa madaniyatining ta’siri. 8. Yapon tili tadqiqotchilari asarlarida yevropeizmlar. 9. Zamonaviy yapon tili yozuvi: ierogliflar va kana. 10. Yaponiya jamiyatida hurmat shakllarining o‘zgarishi va qo‘llanilishi.
3.	V.Fan o‘qitimshining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o‘zlashtirish natijasida magistr: - “til tarixi” tushunchasi haqida, til tarixi va davrlariga ko‘ra farqlari haqida, tarixda yuz bergan til vaziyatining o‘zgarishiga ta’sir etuvchi omillarni bilishi kerak; - tilga tarixda yuz bergan o‘zgarishlarning tas’ir etgan omillarini o‘rganishda ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanish malakasiga ega bo‘lishi kerak; - tilning lug‘at tarkibini to‘ldirishda qatnashadigan tarixiy so‘zlarning ma’nosи va qo‘llanilish usullarni o‘rganish malakalariga ega bo‘lishi kerak.
4.	VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari: Ushbu fanni o‘rgatish davomida o‘qitishning zamonaviy usullari va axborot texnologiyalarini qo‘llash ko‘zda tutilgan. - yapon tilining sathlari bilan bog‘liq nazariy masalalarni o‘zlashtirishda kompyuter texnologiyalari ko‘magida taqdimot va elektron-didaktik vositalar qo‘llaniladi; - yapon tilining tugunli masalalarini o‘tganda o‘qitishning yetakchi pedagogik texnologiyalaridan foydalaniladi; - yapon til tarixining o‘ziga xos jihatlari to‘g‘risidagi mavzularni o‘qitganda kompyuter texnologiyalari ko‘magida taqdimot va elektron-didaktik hamda o‘qitishning yangi pedagogik texnologiyalari qo‘llaniladi.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil

	natijalalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ish va kurs ishini topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1.沼田、外国語で発想するための日本語レッスン、白水社、2006年 2.Гулямов И., Ишимура И. Япон тили тарихи. Ўқув кўлланма. –Т.: 2009. 3.Халмурзаева Н. Языковая ситуация Японии. Учебное пособие. Т.: 2009. 4.Шеров С. Япон тили грамматикаси.-Т.: Ўқув кўлланма. 2009. Qo‘srimcha adabiyotlar 1.Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat‘iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 2.Klaus von Heusinger, Petra B. Schumacher «Discourse prominence: Definition and application». Department of German Language and Literature, University of Cologne, Albertus-Magnus-Platz, 50923, Cologne, Germany. www.elsevier.com/ locate/pragmatics (scopus) 3.Toshinari Yasuda «An exploratory study for factorial validity of cognitive styles among Japanese adult EFL learners: from educational and cultural perspectives». Asian-Pasific Journal of Second and Foreign Language Education. https://doi.org/10.1186/s40862-018-0063-1 (scopus) 4.Алпатов В.М., Аркадьев П.М., Подлесская В.И., Теоретическая грамматика японского языка. Учебное пособие. 1,2, «Наталис», М.: 2008г. 5.西隈俊哉、やさしい倫理的思考トレーニング、アルク、2009年 粟田良子、中級から学ぶ日本語、研究者、2003年 Internet saytlari 1. www.ziyo.net 2. www.wikipedia.com 3. www.geocities.co.jp 4. www.dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki 5. www.orient.pu.ru 6. www.narutoclan.ru 7. www.komi.com/Japanese 8. www.rusarticle 9. www.scopus.com

7.	Fan dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti O'quv-uslubiy Kengashining 2022 yil " <u>30</u> " <u>06</u> dagi <u>11</u> - sonli majlisi qarori bilan tasdiqlangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ul: S. Reyko – TDShU, "Yapon filologiyasi" kafedrasи dotsenti
9.	Taqrizchilar: Gafurova X.Sh.– Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti dotsenti, Ph.D. Xalmurzayeva N.T. – ToshDShU "Yapon filologiyasi" kafedra mudiri, PhD, dotsent.